

ΦΡΑΝΤΣ ΚΑΦΚΑ

Η μεταμόρφωση
και άλλες ιστορίες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Όταν ο Γκρέγκορ Σάμσα ξύπνησε ένα πρωί από ταραγμένα όνειρα, βρέθηκε στο κρεβάτι του μεταμορφωμένος σ' ένα τεράστιο ζώφιο. Ήταν ξαπλωμένος πάνω στη σκληρή σαν πανοπλία ράχη του και, σαν σήκωνε λίγο το κεφάλι, έβλεπε τη στρογγυλή, καφετιά, χωρισμένη με τοξοειδείς ραβδώσεις κοιλιά του, όπου τα σκεπάσματα, έτοιμα να γλιστρήσουν ολότελα κάτω, μετά βίας μπορούσαν να κρατηθούν πάνω της. Τα αμέτρητα, συγκριτικά με τον υπόλοιπο όγκο του, οικτρά λεπτά πόδια του τρεμόπαιζαν ανήμπορα μπροστά στα μάτια του.

«Τι μου συνέβη;» σκέφτηκε. Δεν ήταν όνειρο. Το δωμάτιό του, ένα συνηθισμένο, μόνο κάπως πολύ μικρό, ήσυχο ανθρώπινο δωμάτιο, περιστοιχιζόταν από τους τέσσερις γνώριμους τοίχους. Πάνω από το

τραπέζι, όπου ήταν απλωμένη μια συλλογή ξετυλιγμένων δειγμάτων από υφάσματα –ο Σάμσα ήταν περιοδεύων πωλητής–, κρεμόταν η φωτογραφία που είχε κόψει πρόσφατα από ένα εικονογραφημένο περιοδικό και την είχε τοποθετήσει μέσα σε μια όμορφη επίχρυση κορνίζα. Απεικόνιζε μια γυναίκα που φορούσε γούνινο καπέλο και γούνινο μποά, καθόταν σπητή και ύψωνε προς τη μεριά του θεατή ένα βαρύ γούνινο μανσόν, μέσα στο οποίο χανόταν ολόκληρος ο αντιβραχίονάς της.

Το βλέμμα του Γκρέγκορ κατευθύνθηκε κατόπιν προς το παράθυρο, κι ο μουντός καιρός –σταγόνες βροχής ακούγονταν να χτυπούν το μεταλλικό περιβάζι του παραθύρου– τον έκανε τελείως μελαγχολικό. «Για ποιο λόγο να μην κοιμηθώ ακόμα λίγο και να ξεχάσω όλες τις ανοησίες» σκέφτηκε, τούτο όμως ήταν εντελώς ανέφικτο καθώς, συνηθισμένος όπως ήταν να κοιμάται από τη δεξιά πλευρά, δεν μπορούσε να τοποθετηθεί σ' αυτή τη θέση στην τωρινή του κατάσταση. Με όση δύναμη κι αν ριχνόταν στο δεξί του πλευρό, πάντα κατέληγε με τη ράχη ανάσκελα. Το δοκίμασε ίσαμε εκατό φορές, έκλεισε τα μάτια, για να μην αναγκάζεται να βλέπει τα πόδια του που σά-

λευαν στον αέρα, και δεν εγκατέλειψε την προσπάθεια παρά μόνο όταν άρχισε να νιώθει στο πλευρό του έναν ελαφρύ, απροσδιόριστο πόνο που ποτέ του δεν είχε ξανανιώσει.

«Αχ Θεέ μου» σκέφτηκε «τι κουραστικό επάγγελμα διάλεξα! Μέρα μπαίνει, μέρα βγαίνει στο ταξίδι. Οι σκοτούρες της δουλειάς είναι πολύ μεγαλύτερες από εκείνες ενός καταστήματος στον τόπο σου, και επιπλέον έχω φορτωθεί το βάσανο του ταξιδιού, την ανησυχία για τις ανταποκρίσεις των τρένων, το ακανόνιστο, κακό φαγητό, τις συνεχώς μεταβαλλόμενες, ποτέ διαρκείς, ποτέ εγκάρδιες επαφές με τους ανθρώπους. Να τα πάρει όλα ο διάολος!». Αισθάνθηκε μια ελαφριά φαγούρα ψηλά στην κοιλιά. Σύρθηκε αργά με τη ράχη πιο κοντά προς τον στύλο του κρεβατιού για να μπορέσει να ανασπκώσει καλύτερα το κεφάλι. Εντόπισε το σημείο που τον έτρωγε, το οποίο ήταν σκεπασμένο με πολλές μικρές λευκές βουλίτσες, που δεν ήξερε να τις εξηγήσει, και θέλησε να ψηλαφίσει το σημείο με ένα του πόδι, το τράβηξε όμως αμέσως πίσω, καθώς με το άγγιγμα τον περιέλουσαν ρίγη.

Γλίστρησε ξανά στην αρχική του θέση. «Αυτό το

ξύπνημα νωρίς νωρίς» σκέφτηκε «μωραίνει ολότε-
λα. Ο άνθρωπος πρέπει να έχει τον ύπνο του. Άλλοι
περιοδεύοντες πωλητές ζουν σαν τις γυναίκες στα
χαρέμια. Όταν εγώ, παραδείγματος χάρη, επιστρέφω
στο ξενοδοχείο πριν από το μεσημέρι για να καθα-
ρογράψω τις παραγγελίες που πήρα, αυτοί οι κύριοι
μόλις έχουν καθίσει για να πάρουν το πρωινό τους.
Θα έπρεπε να δοκίμαζα κάτι τέτοιο με το αφεντικό
μου. Θα με πετούσε κατευθείαν έξω. Παρεμπιπτό-
ντως, ποιος ξέρει αν για μένα αυτό δεν θα 'ταν πολύ
καλό. Αν δεν δίσταζα εξαιτίας των γονιών μου, θα
είχα παραιτηθεί από καιρό, θα είχα παρουσιαστεί
ενώπιον του αφεντικού και θα του είχα πει τη γνώ-
μη μου που κρύβω στα βάθη της καρδιάς μου. Θα
έπεφτε από το έδρανό του! Είναι άλλωστε λίγο πε-
ρίεργο που κάθεται στο έδρανο και μιλάει αφ' υψη-
λού με τον υπάλληλο, που επιπλέον αναγκάζεται να
πλησιάσει πολύ κοντά εξαιτίας της βαρνηκότητας του
αφεντικού. Πάντως η ελπίδα δεν έχει χαθεί ακόμη
ολότελα. Μόλις μαζέψω τα λεφτά για να του ξε-
πληρώσω το χρέος των γονιών μου –θα μου πάρει
άλλα πέντε με έξι χρόνια–, θα το κάνω οπωσδήποτε.
Και τότε θα επέλθει η μεγάλη ρήξη. Προς το παρόν

όμως πρέπει να σηκωθώ, επειδή το τρένο μου φεύγει στις πέντε».

Και κοίταξε προς την άλλη πλευρά το ξυπνητήρι, που έκανε τικ τακ πάνω στο μπαούλο. «Θεέ και Κύριε!» σκέφτηκε. Ήταν έξι και μισή και οι δείκτες συνέχιζαν να προχωρούν ήρεμα, είχαν περάσει μάλιστα το ημίωρο και κόντευαν κιόλας παρά τέταρτο. Μήπως δεν είχε χτυπήσει το ξυπνητήρι; Από το κρεβάτι μπορούσε να δει κανείς ότι ήταν ρυθμισμένο σωστά στις τέσσερις. Ασφαλώς και θα χτύπησε. Ναι, αλλά ήταν δυνατόν να μην ακούσει κανείς στον ύπνο του αυτό το χτύπημα που τράνταζε τα έπιπλα; Ήρεμα πάντως δεν είχε κοιμηθεί αλλά, ίσως γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, πολύ βαθιά. Τι έπρεπε όμως να κάνει τώρα; Το επόμενο τρένο αναχωρούσε στις επτά. Για να το προλάβει, θα έπρεπε να βιαστεί τρομερά, η συλλογή δεν ήταν ακόμη πακεταρισμένη και ο ίδιος δεν αισθανόταν ιδιαίτερα φρέσκος και ευκίνητος. Κι αν ακόμα προλάβαινε το τρένο, δεν θα απέφευγε τον εξάψαλμο του αφεντικού του, επειδή ο κλητήρας της επιχείρησης περίμενε το τρένο των πέντε και η αναφορά της απουσίας του είχε γίνει ήδη προ πολλού. Ήταν ένα υποχείριο του αφεντικού δίχως τσα-

γανό και μυαλό. Κι αν ειδοποιούσε ότι αρρώστησε; Κάτι τέτοιο όμως θα ήταν εξαιρετικά προσβλητικό και ύποπτο, καθώς ο Γκρέγκορ στα πέντε χρόνια της υπηρεσίας του δεν είχε αρρωστήσει ούτε μία φορά. Ασφαλώς το αφεντικό θα ερχόταν με τον γιατρό του ασφαλιστικού ταμείου, θα επέκρινε τους γονείς του για τον τεμπέλη γιο τους και θα αντέκρουε όλες τις αντιρρήσεις παραπέμποντας στον γιατρό του ασφαλιστικού ταμείου, για τον οποίο άλλωστε υπάρχουν μόνο άνθρωποι που σφύζουν από υγεία, αλλά είναι τεμπέληδες. Και μήπως θα 'χε σ' αυτή την περίπτωση τελείως άδικο; Ο Γκρέγκορ αισθανόταν πράγματι περιφρονημένος, εξαιρουμένης μιας όντως περιττής υπνηλίας έπειτα από τον πολύωρο ύπνο, και μάλιστα η πείνα του ήταν ιδιαίτερα έντονη. Σαν τα σκέφτηκε όλα αυτά με αστραπιαία ταχύτητα χωρίς να μπορεί να αποφασίσει να εγκαταλείψει το κρεβάτι –τη στιγμή εκείνη το ξυπνητήρι έδειχνε επτά παρά τέταρτο–, χτύπησε προσεκτικά η πόρτα πίσω από το κεφαλάρι του κρεβατιού του. «Γκρέγκορ» φώναξε κάποιος –ήταν η μητέρα– «είναι επτά παρά τέταρτο. Δεν ήθελες να φύγεις;». Τι απαλή φωνή! Ο Γκρέγκορ τρόμαξε σαν άκουσε τη δική του φωνή να της απαντάει. Δεν χωρούσε αμ-

φιβολία ότι ήταν η παλιά του φωνή, την οποία όμως συμπλήρωνε, σαν να έβγαινε από τα βάθη της, ένα θλιβερό τοίριγμα που δεν μπορούσε να συγκαλυφθεί και που άφηνε τις λέξεις να ακούγονται καθαρά μόνο την πρώτη, κυριολεκτικά, στιγμή, για να τις παραμορφώσει σε τέτοιο βαθμό στην αντίχησή τους, ώστε να μην ξέρει κανείς αν άκουσε σωστά. Ο Γκρέγκορ ήθελε να απαντήσει λεπτομερώς και να εξηγήσει τα πάντα, όμως υπό αυτές τις συνθήκες περιορίστηκε να πει: «Ναι, ναι, ευχαριστώ, μπτέρα, σπκώνομαι αμέσως». Εξαιτίας της ξύλινης πόρτας η αλλαγή, βέβαια, στη φωνή του Γκρέγκορ δεν έγινε αντιληπτή έξω, μιας και η μπτέρα διασκέδασε τις ανησυχίες της με την απάντηση που της έδωσε και απομακρύνθηκε σέρνοντας τα πόδια της. Όμως τα άλλα μέλη της οικογένειας πρόσεξαν από τη σύντομη αυτή συνομιλία ότι ο Γκρέγκορ, αντίθετα απ' ό,τι περίμεναν, ήταν ακόμη στο σπίτι. Ο πατέρας χτυπούσε κιόλας στη μία πλαϊνή πόρτα αδύναμα, αλλά με τη γροθιά. «Γκρέγκορ, Γκρέγκορ» φώναξε «τι συμβαίνει;». Και ύστερα από λίγο υπενθύμισε ξανά με βαθύτερη φωνή: «Γκρέγκορ, Γκρέγκορ!». Όμως στην άλλη πλαϊνή πόρτα κλαψούρισε σιγανά η αδελφή του: «Γκρέγκορ; Δεν

είσαι καλά; Χρειάζεσαι κάτι;». Ο Γκρέγκορ απάντησε και προς τις δύο πλευρές: «Είμαι έτοιμος» και προσπάθησε με προσεκτική προφορά και παρεμβάλλοντας μακρές παύσεις ανάμεσα σε κάθε λέξη χωριστά να αφαιρέσει από τη φωνή του καθετί το ασυνήθιστο. Ο πατέρας επέστρεψε στο πρωινό του, όμως η αδελφή ψιθύρισε: «Γκρέγκορ, άνοιξε, σε ικετεύω». Ο Γκρέγκορ όμως ούτε που το διανοήθηκε να ανοίξει, αλλά αντιθέτως παίνευε την προνοητικότητα που είχε αποκτήσει από τα ταξίδια να κλειδώνει τη νύχτα, ακόμα και στο σπίτι, όλες τις πόρτες.

Πρώτα απ' όλα ήθελε να σπκωθεί ήσυχος και ανενόχλητος, να ντυθεί και προπάντων να πάρει πρωινό και ύστερα μόνο να σκεφτεί όλα τα υπόλοιπα, καθώς έβλεπε βέβαια ότι, όσο έμενε στο κρεβάτι, οι σκέψεις του δεν θα τον οδηγούσαν σε κανένα λογικό συμπέρασμα. Θυμήθηκε πως συχνά στο κρεβάτι αισθανόταν έναν ελαφρύ πόνο που τον προκαλούσε ίσως κάποια άβολη στάση του σώματος και που ύστερα, μόλις σπκωνόταν, αποδεικνυόταν σκέτη ψευδαίσθηση, και ανυπομονούσε να δει πώς θα διαλύονταν σιγά σιγά οι σημερινές του φαντασιώσεις. Για το ότι η αλλαγή της φωνής δεν ήταν τίποτε άλλο από τον

προάγγελο ενός γερού κρυολογήματος, μιας επαγγελματικής ασθένειας των περιοδευόντων πωλητών, δεν είχε την παραμικρή αμφιβολία.

Να πετάξει από πάνω του την κουβέρτα ήταν πολύ απλό. Χρειάστηκε μόνο να φουσκώσει λιγάκι και έπεσε από μόνη της. Τα πράγματα όμως έγιναν δύσκολα στη συνέχεια, ιδιαίτερα επειδή ήταν τόσο υπερβολικά φαρδύς. Χρειαζόταν μπράτσα και χέρια για να ανασπκωθεί, αλλά αντί γι' αυτά διέθετε μόνο εκείνα τα πολλά, λεπτά ποδαράκια, που κινούνταν αδιάκοπα προς κάθε κατεύθυνση και που επιπλέον δεν μπορούσε να ελέγξει. Όποτε ήθελε να λυγίσει κάποιο, εκείνο ήταν το πρώτο που τεντωνόταν. Κι αν κατόρθωνε εντέλει να εκτελέσει με αυτό το πόδι την κίνηση που ήθελε, τότε στο μεταξύ όλα τα άλλα, σαν να δρούσαν αυτεξούσια, δούλευαν με οδυνηρή υπερδιέγερση. «Μόνο να μη μείνω άπραγος στο κρεβάτι» μονολόγησε ο Γκρέγκορ.

Αρχικά θέλησε να κατέβει από το κρεβάτι με το κάτω μέρος του σώματός του, αλλά αυτό το κάτω μέρος, το οποίο, παρεμπιπτόντως, δεν το είχε δει ακόμη και δεν μπορούσε να το φανταστεί με σαφήνεια, αποδείχθηκε πολύ δυσκίνητο. Η προσπάθεια πήρε

πολύ χρόνο. Κι όταν τελικά, έξαλλος σχεδόν, μάζεψε τις δυνάμεις του και έπεσε αστόχαστα προς τα μπρος, έχοντας υπολογίσει λανθασμένα την κατεύθυνση, χτύπησε δυνατά στον κάτω στύλο του κρεβατιού, και ο οξύς πόνος που αισθάνθηκε τον δίδαξε ότι ειδικά το κάτω μέρος του σώματός του ήταν για την ώρα ίσως το πιο ευαίσθητο.

Γι' αυτό δοκίμασε να κατεβάσει πρώτα τον κορμό του από το κρεβάτι και έστριψε προσεκτικά το κεφάλι προς την άκρη του κρεβατιού. Αυτό το κατάφερε εύκολα και παρ' όλο το φάρδος και το βάρος ακολούθησε τελικά και το υπόλοιπο σώμα σιγά σιγά τη στροφή του κεφαλιού. Όμως όταν επιτέλους κράτησε το κεφάλι του έξω από το κρεβάτι ελεύθερο, φοβήθηκε να προχωρήσει περισσότερο μ' αυτόν τον τρόπο επειδή, αν εντέλει άφηνε τον εαυτό του να πέσει έτσι, μόνο από θαύμα, κυριολεκτικά, δεν θα τραυματιζόταν στο κεφάλι. Και ειδικά τώρα δεν έπρεπε με κανέναν τρόπο να χάσει τις αισθήσεις του. Ας έμενε καλύτερα στο κρεβάτι.

Η μεταμόρφωση και άλλες ιστορίες

Ο περιοδεύων πωλητής Γκρέγκορ Σάμσα ξυπνάει ένα πρωί διαπιστώνοντας πως έχει μεταμορφωθεί σε ένα τεράστιο ζώψιο. Την αρχική του έκπληξη διαδέχεται το μαρτύριο, ένας εφιάλτης πέρα για πέρα αληθινός, που βιώνεται χωρίς να φωτίζεται η γενεσιουργός αιτία. Οι γονείς του αρχικά ξαφνιάζονται, όμως γρήγορα συνειδητοποιούν την κατάσταση και την αποδέχονται. Σιωπούν, υποφέρουν, ανέχονται και αποτραβιούνται στον ιδιωτικό, περικλειστο μικρόκοσμό τους. Το πιο γνωστό διήγημα του Φραντς Κάφκα αποτελεί μια παραβολή γεμάτη συμβολισμούς.

Σε αυτή την έκδοση περιλαμβάνονται ακόμη:

- *Η κρίση*, το πρώτο ολοκληρωμένο διήγημα του Κάφκα, γραμμένο μέσα σε μόλις οκτώ ώρες μια νύχτα του Σεπτεμβρίου του 1912.
- *Η σωφρονιστική αποικία*, ένας τόπος τιμωρίας και απόλυτης φρίκης, όπου το Κακό κυριαρχεί, γραμμένο τον Οκτώβριο του 1914.
- *Ένας αγροτικός γιατρός*, ένα από τα πιο αινιγματικά και μυστηριώδη έργα του, από τα λίγα που ο Κάφκα πρόλαβε να δει εν ζωή δημοσιευμένα.

Τέσσερα κλασικά διηγήματα που αποτυπώνουν με τον πλέον αυθεντικό τρόπο τη συγγραφική δεινότητα και την απράμιλλη δημιουργική σκέψη του κορυφαίου συγγραφέα του 20ού αιώνα. Παράλληλα, εισάγουν τον αναγνώστη στο καφκικό σύμπαν ενός ανοίκειου κόσμου που διαπνέεται από μια ατμόσφαιρα υπαρξιακής αγωνίας, ασφυκτικών αδιεξόδων και αναπόδραστης μοίρας.

